

بررسی وضعیت فرهنگی شهرستان‌های استان یزد با استفاده از روش تاکسونومی

حمیدرضا نصیری زاده

عضو هیأت علمی دانشکده مدیریت دانشگاه یزد

جلیل توتونچی

عضو هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی یزد

چکیده

فرهنگ نظام مشترکی از باورها، ارزش‌ها، هنجارها، نمادها و مصنوعات است که اعضای یک جامعه در تطبیق با دنیای واقعی و در ارتباط با یکدیگر به کار می‌برند. در یک عبارت کوتاه، فرهنگ جنبه‌های گوناگون اندیشه و رفتار اکتسابی و غیر غریزی آدمی را در بر می‌گیرد. فرهنگ به عنوان مجموعه‌ای هماهنگ، پدیده‌ای آموختنی، انتقال پذیر، پویا و پایدار و وسیله‌ای برای پیش‌بینی رفتار و کنترل اجتماعی با هدف نهایی توسعه یعنی رفاه و خوشبختی اعضای یک جامعه ارتباط متقابل دارد. به بیان دیگر توسعه نیازمند فرهنگ مناسب و سازگار با آن است.

رتبه‌بندی شهرستان‌های استان یزد از نظر امکانات فرهنگی با استفاده از روش تاکسونومی نشان می‌دهد که: رتبه اول، شهرستان‌های بافق و اردکان رتبه دوم، شهرستان‌های ابرکوه، تفت و مهریز رتبه سوم، شهرستان یزد و میبد رتبه چهارم شهرستان‌های صدوق و خاتم هستند. نتیجه فوق از این نظر حائز اهمیت است که شهرستان یزد به عنوان مرکز استان در درجه سوم قرار گرفته است.

واژه‌های کلیدی: فرهنگ، باورها، هنجارها، نمادها، توسعه، روش تاکسونومی،

شاخص‌های فرهنگی

مقدمه

فرهنگ یکی از مفاهیم اساسی جامعه‌شناسی و مردم‌شناسی است که در باب تعریف آن بین اندیشمندان و صاحب‌نظران اجماعی حاکم نبوده و تعاریف متعدد و متنوعی از آن ارائه‌گریده است. استفاده دائمی واژه فرهنگ در زندگی روزمره و متون تخصصی برگسترده‌گی معنای آن افزوده و به این ترتیب مفهوم فرهنگ در نزد مردم، جامعه‌شناسان و صاحب‌نظران علوم اجتماعی تفاوت‌های عمیقی یافته است.

اهمیت بعد فرهنگی توسعه از اواسط دهه ۱۹۷۰ آشکارا مورد شناسایی و تأیید قرار گرفت. این بعد توسعه را انسان‌شناسان، جامعه‌شناسان و اقتصاددانان مورد توجه ویژه‌ای قرار دادند. این اصطلاح نخستین بار توسط سازمان ملل مطرح گردید.

از ابتدای دهه ۱۹۸۰ بعد فرهنگی توسعه یکی از محورهای عمده برنامه‌ریزی در بسیاری از کشورها قلمداد گردید. از این رو به جنبه‌های فرهنگی توسعه و نظریات و اندیشه‌های نوین در این قلمرو دقت بسیاری مبذول شد. این تحولات به طور گسترده‌تر راهبرد سازمان ملل متحد برای توسعه قرار گرفت. عناصر اصلی و خط‌مشی‌های مهم این راهبرد، به گونه‌ای آشکار ملاحظات و توصیه‌هایی را در ارتباط با جنبه‌های انسانی و فرهنگی توسعه در بر می‌گیرد.

در این مقاله تلاش می‌شود مفهوم فرهنگ، عناصر فرهنگی، ویژگی‌های فرهنگ و توسعه مورد بررسی قرار گیرد. سپس ضمن تبیین روش تاکسونومی، شهرستان‌های استان یزد بر اساس برخورداری از شاخص‌های فرهنگی و با استفاده از این الگو رتبه‌بندی گردند.

مفهوم فرهنگ

فرهنگ^(۱) در لغت به معنای عقل و بزرگی به کار رفته و در اصطلاح این واژه بر معنای متعددی اطلاق شده است. فرهنگ کلیت درهم بافته‌ای است که دانش، دین، هنر، قانون، اخلاقیات، آداب و رسوم و هرگونه توانایی و عادت‌هایی که آدمی به عنوان عضوی از جامعه به دست می‌آورد را شامل می‌شود. (Tylore 1871). بنا به تعریف دیگر فرهنگ الگوهای رفتاری است که از راه تقلید یا آموزش کسب می‌شود. (Hart, 1925). به بیان

دیگر فرهنگ روش زندگی مردم یک جامعه است که در برگیرنده الگوهای رایج تفکر و رفتار شامل ارزش‌ها، اعتقادات، قواعد رفتار، نظام سیاسی، فعالیت اقتصادی و مانند آن است که از نسلی به نسل دیگر از طریق آموختن انتقال می‌یابد. (Kuper, 1950).

پس فرهنگ طرحی است که جامعه برای زیستن دارد یعنی مجموعه صفات رفتاری و اکتسابی اعضای یک جامعه است که از خود نشان می‌دهند. مردم بر اساس فرهنگی که در آن رشد کرده‌اند و تربیت یافته‌اند می‌اندیشند و عمل می‌کنند. ارزش‌ها و باورهایی که فرد از خانواده، محیط و گروه اجتماعی اخذ می‌کند، حس اطمینانی در او بوجود می‌آورد که او را قادر می‌سازد تا در آن جامعه زندگی و فعالیت کند. به بیان دیگر فرهنگ پایه رفتارهای انسانی به شمار می‌رود.

فرهنگ فقط یک رفتار قابل مشاهده نیست، بلکه مجموعه‌ای از ارزش‌ها و باورهای عمومی است که آن را برای تفسیر، تجربه و زایش رفتار و بازتاب رفتار به کار می‌برند. (Hviland, 1999) بنابراین فرهنگ به تعبیر گسترده آن عبارت از نظام مشترکی از باورها، ارزش‌ها، آداب و رسوم، رفتارها و مصنوعات است که اعضای یک جامعه در تطبیق با دنیای واقعی و در ارتباط با یکدیگر به کار می‌برند. در یک عبارت کوتاه، فرهنگ هر جنبه‌ای از رفتار آدمی که اکتسابی و غیر غریزی است را در بر می‌گیرد. در واقع آنچه جامعه می‌آفریند و به انسان وامی‌گذارد.

عناصر فرهنگی

فرهنگ شامل عناصر مادی و معنوی است. منظور از فرهنگ مادی همه موضوعات یا چیزهایی است که قابل دستیابی برای مردم یک جامعه است. مانند تلفن، رایانه، اتومبیل، کاغذ، اسکناس و فناوری نیز به مفهوم وسیع آن بخشی از فرهنگ مادی است. زیرا فناوری مجموعه‌ای است از اطلاعات مربوط به استفاده از منابع مادی محیط در جهت ارضای نیازمندی‌های انسانی.

فرهنگ غیر مادی شامل ابداعات غیر مملوس انسانی است. چهار نوع از این ابداعات که به طور قابل توجهی بر رفتارها تأثیر می‌گذارند عبارتند از باورها، ارزش‌ها، هنجارها و نمادها.

باورها^(۲): باورها مفاهیم کلی درباره جهان و ماهیت جامعه هستند که مردم درستی آنها را به عنوان واقعیت قبول دارند. (Ferrante, 1996). از آنجا که خاستگاه باورها دین، سنت، تجربه و یا روش علمی است، می‌تواند تأثیر نیرومندی بر رفتار آدمی داشته باشد. ارزش‌ها^(۳): ارزش‌ها به باورهای ریشه‌داری گفته می‌شود که اعضای یک جامعه در هنگام برخورد با پرسش‌هایی درباره بایدها و نبایدها، آنها را در نظر می‌گیرند. به بیان دیگر هر چیزی که در یک جامعه مورد نیاز، محترم، مقدس و مطلوب تلقی می‌شود مانند درست‌کاری، تواضع، اعتماد به نفس، امانت‌داری، راست‌گویی، احترام به حقوق دیگران، آبروداری، احترام به معلمان، عالمان و اندیشمندان، کمک به نیازمندان و ... هنجارها^(۴): هنجارها عبارت از معیارهای مدون و یا غیر مدون است که رفتارهای مناسب با موقعیت را در جامعه معین و مشخص می‌کنند. مانند آداب و رسوم جامعه. نمادها^(۵): نمادها علائمی هستند قراردادی و نشان‌دهنده حالاتی که انسان‌ها در زندگی خود با آنها سروکار دارند. در واقع نمادها حامل اطلاعاتی هستند که ما را قادر می‌سازند به شیوه‌ای که برای سایر موجودات امکان‌پذیر نیست، از اطلاعات گوناگون استفاده کنیم. (فتادان و همکاران ۱۳۷۸). نمادها مانند زبان این توانایی را به ما می‌دهند تا دانستنی‌های بسیاری از تجربه‌ها به دست آوریم و اطلاعات بیشتری را با یکدیگر مبادله کنیم.

ویژگی‌های فرهنگ

بهترین ویژگی‌های فرهنگ را می‌توان به شرح زیر در نظر گرفت:

- ۱- فرهنگ مجموعه‌ای منتظم و کلیتی سازمان یافته است. فرهنگ مجموعه هماهنگی از دانش‌ها، باورها، هنرها، اخلاقیات، قوانین، عادات، آداب و رسوم و بسیاری چیزهای دیگری است که انسان به عنوان عضوی از جامعه کسب می‌کند. به بیان دیگر فرهنگ حاصل جمع عناصر مستقل از یکدیگر نیست، بلکه هر عنصر فرهنگی با توجه به ارتباط آن با سایر اجزا معنی پیدا می‌کند.
- ۲- فرهنگ افراد یک جامعه را قادر به پیش‌بینی رفتار یکدیگر می‌کند. این ویژگی بدین معنی است که هر فرد می‌تواند بر حسب رفتار و گفتار خود

واکنش‌های دیگران را پیش‌بینی کند.

۳- فرهنگ پدیده‌ای است که انسان فرا می‌گیرد و انتقال آن از نسلی به نسل دیگر از روش اکتساب و نه از راه توارث صورت می‌گیرد.

۴- فرهنگ وسیله‌ای است که رفتار و کردار افراد یک جامعه را هماهنگ می‌کند و باعث کنترل ایجاد نظم در جامعه می‌شود. کنترل اجتماعی^(۶) مجموعه‌ی موانعی است که جامعه به منظور جلوگیری افراد از کج‌روی اجتماعی به وجود می‌آورد و اعضای جامعه را به هم‌نوایی وامی‌دارد.

۵- فرهنگ پدیده‌ای پویا، انتقال‌پذیر و پایدار است.

فرهنگ فرآیندی است پویا که از طریق آموزش از نسلی به نسل بعدی انتقال می‌یابد، تداوم پیدا می‌کند و دگرگون و متحول می‌شود.

فرهنگ و توسعه

توسعه درجه‌ای از تحول است که جامعه را برای نیل به آرمان‌ها و اهداف خود هدایت می‌کند. به بیان سازمان ملل توسعه فرآیندی است که کوشش‌های مردم و دولت را برای بهبود اوضاع اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی هر منطقه متحد کرده و مردم این مناطق را در زندگی یک ملت ترکیب نموده و آنها را برای مشارکت در پیشرفت ملی توانا می‌سازد.

شاید بتوان مفهوم توسعه را در ابعاد اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و فرهنگی آن، شناخت اهمیت انسان و هدف‌نهایی توسعه را رفاه و خوشبختی انسان‌ها دانست؛ پس هدف اساسی، ایجاد محیطی توانبخش برای مردم است تا از زندگی طولانی، سالم و خلاق و باکیفیت برخوردار شوند. در حقیقت ایجاد زندگی پر ثمره‌ای است که توسط فرهنگ تعریف می‌شود. توسعه نیازمند فرهنگ مناسب و سازگار با آن است. به عبارت دیگر توسعه که مستلزم انجام رفتارهای خاص و ویژه در زمینه‌های مختلف زندگی انسان است، به فرهنگ وابستگی بسیار زیادی دارد. بررسی‌ها نشان می‌دهد که مهمترین متغیر در توسعه کشورهای خاور دور مانند کره جنوبی فرهنگ مستعد بوده است. در جوامع شرق آسیا افراد نسبت به کار خود احساس مسئولیت می‌کنند و وظیفه‌ی خود

می دانند آن را به نحو احسن انجام دهند. ژاپنی ها محل کار خود اعم از مدرسه، اداره، کارخانه و ... را اوچی (Uchi) می خوانند که به معنی «خانه من» است. یعنی محیط کار افراد در حکم خانه آنهاست و همکاران خود را چون افراد خانواده خود تلقی می کنند. روحیه همبستگی جمعی بسیار گسترده، تأثیر عمیق فرهنگ مشارکت بر مدیریت و رفتار سازمانی و تجاری شان و اعتبار بسیار بالای آموزش و پرورش، حاکمیت هنجارها و نهادهای مبتنی بر شایستگی و پابندی به اصل برابری و بالاخره احساس مشترک در خصوص منافع ملی از دیگر ویژگی های مهم فرهنگی مردم این کشورها است. مهمترین ویژگی های فرهنگی که جریان توسعه بدان نیاز دارد به طور عمده عبارتند از:

- ۱- حاکمیت نگرش علمی
  - ۲- اعتقاد به برابری انسان ها
  - ۳- لزوم نظم پذیری جمعی
  - ۴- لزوم رعایت حقوق دیگران
  - ۵- تدبیر عقلانی امور مختلف جامعه
  - ۶- قانون گرایی
  - ۷- حرمت نهادن به دانش و دانشمندان
  - ۸- توجه به فرهنگ کار
  - ۹- توجه به مشارکت مردم در تعیین سرنوشت خود
  - ۱۰- توجه به منافع ملی
- در زمینه تحول مناسب فرهنگی برای توسعه حداقل باید سه استراتژی اصلی با جدیت پی گیری شود:
- الف) برنامه ریزی مناسب همراه با تخصیص منافع کافی به جنبه های آموزشی، پرورشی و پژوهشی
- ب) تأمین نیازهای اساسی زندگی مادی و معنوی آحاد جامعه بویژه جوانان
- ج) الگوسازی فرهنگی مناسب

مبانی نظری الگو

هدف از تحلیل و مطالعه ویژگی‌های منطقه‌ای از بعد فرهنگی چه در سطح ملی و یا بین دو یا چند منطقه، شناسایی منابع اقتصادی بالقوه و بالفعل و آشنایی با امکانات توسعه مناطق مستعد و تعیین محورهای توسعه و تمرکز سرمایه‌گذاری در بخش‌های دارای استحقاق به منظور دستیابی به حداکثر بازده و تسریع رشد فرهنگی با توجه به ویژگی‌های محرومیت در مناطق و برقراری عدالت اجتماعی در بعد منطقه‌ای و ملی خواهد بود. تحقیق و پژوهش در این زمینه به شناخت ضوابطی به منظور بررسی نواحی مناسب برای برنامه‌ریزی در توسعه خواهد انجامید. در متون راجع به برنامه‌ریزی منطقه‌ای، روش‌های مختلفی برای رتبه‌بندی مناطق و تعیین سطح توسعه آن‌ها و همچنین تقسیم مناطق همگن و غیر همگن وجود دارد. این روش‌ها عبارتند از: تجزیه و تحلیل خوشه‌ای^(۷)، تحلیل عاملی^(۸)، روش مؤلفه‌های اصلی^(۹)، روش امتیاز استاندارد شده^(۱۰) و روش تاکسونومی^(۱۱)

روش تاکسونومی

یکی از مهمترین روش‌های درجه‌بندی مناطق از لحاظ درجه توسعه یافتگی، آنالیز تاکسونومی است. این روش برای طبقه‌بندی‌های مختلف در علوم به کار برده می‌شود. نوع خاصی از این آنالیز تاکسونومی عددی است. این روش اولین بار توسط آدانسون^(۱۲) در سال ۱۷۶۳ پیشنهاد و در سال ۱۹۵۰ توسط عده‌ای از ریاضی‌دانان لهستانی بسط داده شد. در سال ۱۹۶۸ به عنوان وسیله‌ای برای طبقه‌بندی و تعیین درجه توسعه یافتگی بین ملل مختلف توسط پرفسور زیگمونت هلیوینگ^(۱۳) از مدرسه عالی اقتصاد روکلا^(۱۴) در یونسکو مطرح شد.

روش تاکسونومی «روکلا» روش عالی برای درجه‌بندی و مقایسه کشورها یا مناطق مختلف با توجه به درجه توسعه است. این روش قادر است که یک مجموعه را به زیر مجموعه‌های کم و بیش همگن تقسیم کند و مقیاسی را برای شناخت درجه توسعه اقتصادی و اجتماعی که مورد استفاده برنامه‌ریزی باشد، ارائه دهد.

مقایسه شهرستان های استان از نظر ارزش یک یا چند شاخص توسعه به دو صورت ممکن است:

- اول مقایسه موردی یعنی هر بار یکی از شاخص ها با هم مقایسه شود.
 - دوم مقایسه عمومی یعنی؛ ابتدا کمیته برای هر شهرستان به دست آمده که برآیند ارزش شاخص های آن باشد و سپس شهرستان ها را به وسیله این کمیته مقایسه می کنیم.
 اگر شهرستان ها موردی مقایسه شوند، عمل رتبه بندی و تعیین اولویت شهرستان ها به سادگی ممکن است. ولی از آنجا که صرفاً "یک شاخص نمی تواند به درستی وضعیت شهرستان های استان را روشن کند، بنابراین به روش های علمی دیگر نیاز است که شاخص های مختلف را با هم تلفیق و در نهایت موقعیت هر شهرستان نسبت به سایر شهرستان ها را نشان می دهد.

ویژگی های روش تاکسونومی

۱- روش تاکسونومی احتیاج به آمارهای سری زمانی ندارد و با تحلیل داده های مقطعی به راحتی پاسخ می دهد و با توجه به روش آمارگیری در کشور بهترین روش است.

۲- روش اجرایی این آنالیز به صورتی است که حتی اگر داده ها را در ابتدا به صورت شاخص هم در نیاوریم مشکل ایجاد نمی شود زیرا در روند کار، داده ها را استاندارد می کند.

برای رتبه بندی شهرستان های استان یزد از لحاظ برخورداری از امکانات فرهنگی ابتدا شاخص های فرهنگی معرفی می شوند سپس وضعیت هر شهرستان از نظر برخورداری از این امکانات بررسی می گردد و در نهایت با استفاده از روش تاکسونومی شهرستان های استان رتبه بندی می شوند.

شاخص های فرهنگی مورد نظر:

برای رتبه بندی شهرستان های استان یزد با توجه به آمار موجود دوازده شاخص به شرح ذیل معرفی می شوند:

- ۱- تعداد کتابخانه‌های عمومی هر شهرستان
- ۲- تعداد کتب موجود در هر شهرستان
- ۳- تعداد اعضای کتابخانه‌های هر شهرستان
- ۴- تعداد سینمای هر شهرستان
- ۵- تعداد تماشاگران فیلم
- ۶- تعداد سالن تئاتر
- ۷- تعداد تماشاگران تئاتر
- ۸- تعداد کتابخانه‌های مساجد
- ۹- تعداد کتاب‌های موجود در مساجد
- ۱۰- تعداد کانون‌های فرهنگی
- ۱۱- تعداد فروشگاه‌های عرضه محصولات فرهنگی
- ۱۲- تیراژ روزنامه‌های غیر محلی

که وضعیت هر شهرستان از نظر برخورداری امکانات فوق به شرح جدول ذیل

است:

همچنین در جدول شماره ۲ برآورد جمعیت استان به تفکیک شهرستان‌های استان بر مبنای سال ۱۳۷۵ آمده است:

جدول شماره ۲: برآورد جمعیت به تفکیک شهرستان - مبنای سال ۱۳۷۵

شهرستان	سال ۱۳۷۹
ابركوه	۴۰۶۹۲
اردكان	۶۴۹۶۴
بافق	۴۰۱۶۵
تفت	۵۰۴۷۱
خانم	۲۹۲۸۲
صدوق	۲۶۵۸۴
مهریز	۴۷۴۱۶
میبد	۶۴۰۰۵
یزد	۴۳۹۳۵۴
استان یزد	۸۰۲۹۲۳

ماخذ: آمارنامه استان یزد سال ۱۳۷۹ - سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی

در تحلیل تاکسونومی باید از شاخص‌ها به جای داده‌های اصلی استفاده کنیم. بنابراین امکانات فرهنگی هر شهرستان را (جدول ۱) با استفاده از جمعیت هر شهرستان (جدول ۲) به شاخص‌های فرهنگی تبدیل می‌نماییم که در جدول شماره ۳ آمده است. در جدول شماره ۴ شاخص‌ها استاندارد شده‌اند و در جدول شماره ۵ تفاوت شاخص هر شهرستان با شاخص‌های شهرستان دیگر مقایسه گردیده است.

جدول شماره ۳: شاخص برخورداری از امکانات فرهنگی شهرستان های استان بزرگ

رتبه	نام شاخص	روزنامه	فرهنگی	کانون	کتاب	مسجد	مستطیق	تاریخ	مستطیق	سینما	امضا	کتاب	کلیت
۱	ایرکوه	۷/۵۷	۰/۲۴	۰/۴۹	۲/۴۸	۰/۴۹	۱۲۳/۰۰	۰/۴۹	۲۴۶/۰۰	۰/۲۵	۱۳۰/۰۰	۶۲۸/۰۰	۰/۹۸
۲	اردکان	۱۱/۲۶	۰/۳۱	۰/۷۷	۰/۳۸	۰/۳۱	۴۰۰/۰۰	۱/۲۳	۱۵۴/۰۰	۰/۱۵	۲۴۱/۰۰	۸۲۳/۰۰	۰/۷۷
۳	بلاق	۱۴/۵۱	۰/۵۰	۰/۵۰	۰/۳۰	۰/۵۰	۲۴۹/۰۰	۱/۷۴	۲۲۹/۰۰	۰/۵۰	۱۶۰/۰۰	۹۹۹/۰۰	۱/۲۴
۴	تفت	۵/۸۰	۰/۴۰	۰/۲۰	۰/۱۸	۰/۹۹	۱۶۸/۰۰	۰/۵۹	۴۹/۰۰	۰/۲۰	۱۴۰/۰۰	۸۲۹/۰۰	۰/۹۹
۵	خانم	۱/۸۱	۰/۳۴	۰/۳۴	۰/۰۵	۰/۳۴	۱۵۴/۰۰	۰/۶۸	۰/۰۰	۰/۰۰	۱۰۱/۰۰	۶۳۵/۰۰	۱/۰۲
۶	صدوق	۵/۷۶	۰/۳۸	۰/۰۰	۰/۱۱	۱/۱۳	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۱۵۳/۰۰	۸۷۷/۰۰	۱/۸۸
۷	مهریز	۹/۴۴	۰/۴۲	۰/۲۱	۰/۱۰	۰/۶۳	۱۹۰/۰۰	۰/۸۴	۵۳/۰۰	۰/۲۱	۱۱۸/۰۰	۸۰۵/۰۰	۱/۰۵
۸	مبید	۱۱/۳۰	۰/۳۱	۰/۴۷	۰/۴۱	۰/۷۸	۱۷۲/۰۰	۰/۶۲	۰/۰۰	۰/۰۰	۱۴۹/۰۰	۲۴۳/۰۰	۰/۱۶
۹	یزد	۲۲/۸۲	۰/۵۵	۰/۲۰	۰/۱۵	۰/۵۷	۱۰۲/۰۰	۰/۵۰	۵۰۷/۰۰	۰/۰۷	۱۳۹/۰۰	۵۲۷/۰۰	۰/۲۲
۱۰	میاندکین	۱۰/۱۱۴	۰/۳۸	۰/۳۵	۰/۴۶	۰/۶۴	۱۸۴/۰۰	۰/۷۴	۱۳۹/۷۸	۰/۱۵	۱۴۷/۰۰	۷۱۷/۰۰	۰/۹۳
۱۱	سیگما	۳۵/۹۷	۰/۰۱	۰/۰۵	۰/۵۲	۰/۰۷	۱۳۲۸۰	۰/۲۲	۲۵۸۵۰	۰/۰۲	۱۳۷۷/۴	۲۶۵۷۶	۰/۲۳
۱۲	سیگما	۶/۰۰	۰/۱۰	۰/۲۲	۰/۷۲	۰/۲۶	۱۱۵/۲۴	۰/۴۷	۱۶۰/۷۸	۰/۱۴	۳۷/۱۱	۱۹۱/۲۵	۰/۴۷

جدول شماره ۴: جدول استاندارد شده شاخص‌ها

ردیف	نام شاخص	روزیانه	فرهنگی	کانون	کتاب	مسجد	بناشمار	ظرف	بناشمار	سینما	افتا	کتاب	کتابخانه
۱	ابرقوه	-۰/۴۳	-۱/۴۱	۰/۴۶	۲/۸۱	-۰/۵۸	-۰/۵۳	-۰/۵۳	۰/۶۶	۰/۷۱	-۰/۴۷	-۰/۴۷	۰/۱۱
۲	ازدگان	۰/۲	-۰/۷۰	۱/۹۱	-۰/۱۱۱	-۱/۲۷	۱/۸۷	۱/۰۴	۰/۰۹	۰/۰۰	۲/۵۱	۰/۵۵	-۰/۳۴
۳	بافق	۰/۷۳	۱/۲۰	۰/۶۸	-۰/۲۲	-۰/۵۴	۱/۴۳	۲/۱۳	۰/۶۸	۲/۵۰	۰/۲۳	۱/۴۷	۰/۶۶
۴	تفت	۰/۷۲	۰/۲۰	-۰/۶۸	-۰/۳۹	۱/۳۵	-۰/۱۴	-۰/۳۲	-۰/۵۶	۰/۳۶	-۰/۲۱	۰/۵۸	۰/۱۳
۵	خاتم	-۱/۳۹	-۰/۴۰	-۰/۰۵	-۰/۵۷	-۱/۱۵	-۰/۲۶	-۰/۱۳	-۰/۸۷	-۱/۰۷	-۱/۲۶	-۰/۴۳	۰/۱۹
۶	صدوق	-۰/۷۳	۰/۰۰	-۱/۵۹	-۰/۴۹	۱/۸۸	-۱/۶۰	-۱/۵۷	-۰/۸۷	-۱/۰۷	۰/۱۴	۰/۸۳	۲/۰۲
۷	مهریز	-۰/۱۳	۰/۴۰	-۰/۴۶	-۰/۵۰	-۰/۰۴	۰/۰۵	۰/۲۱	-۰/۵۴	۰/۴۳	-۰/۸۱	۰/۶۶	۰/۲۶
۸	میند	۰/۱۹	-۰/۷۰	۰/۵۵	-۰/۰۷	۰/۵۴	-۰/۱۱۱	-۰/۲۶	-۰/۸۷	-۱/۰۷	۰/۰۳	-۱/۹۶	-۱/۶۴
۹	یزد	۲/۲۸	۱/۷۰	-۰/۶۸	-۰/۴۳	-۰/۲۷	-۰/۷۱	-۰/۵۱	۲/۲۵	-۰/۵۷	-۰/۲۴	-۱/۰۲	-۱/۳۰

جدول شماره ۵: تفاوت شاخص ها

۰/۴۵	-۱/۰۲	-۲/۹۹	۰/۷۱	۰/۵۷	-۱/۵۷	-۲/۴۰	۰/۶۹	۲/۹۲	-۱/۲۷	-۰/۷۰	-۰/۶۳
-۰/۵۵	-۱/۹۴	-۰/۸۱	-۱/۷۹	-۰/۰۲	-۲/۶۶	-۱/۹۶	-۰/۰۴	۳/۰۳	-۰/۰۴	-۲/۶۰	-۱/۱۶
-۰/۰۲	-۱/۰۵	-۰/۲۷	۰/۳۵	۱/۲۲	-۰/۲۱	-۰/۳۹	-۱/۹۳	۳/۲۰	۱/۳۲	-۱/۶۰	۰/۲۹
-۰/۰۸	۰/۰۴	-۰/۷۸	۱/۷۸	۱/۵۳	-۰/۴۰	-۰/۲۷	۰/۵۷	۳/۳۸	۰/۶۹	-۱/۰۰	۰/۹۶
-۱/۹۱	-۱/۳۰	-۰/۶۲	۱/۷۸	۱/۵۳	۱/۰۴	۱/۰۷	-۲/۴۶	۳/۳۰	۲/۲۳	-۱/۴۰	۰/۳۰
-۰/۱۵	-۰/۹۳	۰/۳۳	۰/۲۸	۱/۲۰	-۰/۷۴	-۰/۵۸	-۰/۵۴	۳/۳۱	۱/۲۸	-۱/۸۰	-۰/۳۰
۱/۷۵	۱/۴۹	-۰/۵۱	۱/۷۸	۱/۵۳	-۰/۲۷	-۰/۴۲	-۱/۱۲	۲/۸۸	۰/۰۹	-۰/۷۰	-۰/۶۲
۱/۴۱	۰/۵۵	-۰/۲۴	۱/۲۸	۱/۶۲	-۰/۰۲	۰/۱۸	-۰/۳۱	۳/۲۴	۱/۳۲	-۳/۱۰	-۲/۷۱
-۱/۰۰	-۰/۹۲	۲/۱۸	-۲/۵۰	-۰/۵۹	-۱/۰۹	۰/۴۴	-۰/۳۷	۰/۱۱	۱/۲۳	-۱/۹۰	-۰/۵۳
-۰/۴۷	-۰/۰۳	۲/۲۷	-۰/۶۳	۰/۶۵	۱/۳۶	۲/۰۱	-۲/۶۲	۰/۲۸	۲/۵۹	-۰/۹۰	۰/۹۲
-۰/۵۳	۰/۹۸	۳/۷۷	۱/۰۷	۰/۹۶	۱/۱۷	۲/۱۳	-۰/۱۲	۰/۴۶	۱/۹۶	-۰/۳۰	۱/۵۹
-۲/۳۶	-۰/۲۸	۲/۳۷	۱/۰۷	۰/۹۶	۲/۶۱	۳/۴۷	-۳/۱۵	۰/۳۸	۳/۵۰	-۰/۷۰	۰/۹۳
-۰/۶۰	۰/۰۹	۳/۳۲	-۰/۴۳	۰/۶۳	۰/۸۳	۱/۸۲	-۱/۲۳	۰/۳۹	۲/۵۵	-۱/۱۰	۰/۳۳
۱/۳۰	۲/۵۱	۲/۴۸	۱/۰۷	۰/۹۶	۱/۳۰	۱/۹۸	-۱/۸۱	-۰/۰۴	۱/۳۶	۰/۰۰	۰/۰۱
۰/۹۶	۱/۵۷	۲/۷۵	۰/۵۷	-۱/۱۹	۱/۵۵	۲/۵۸	-۱/۰۰	۰/۳۲	۲/۵۹	-۲/۴۰	-۲/۰۸
۰/۵۳	۰/۸۹	۰/۵۴	۲/۱۴	۱/۲۴	۲/۴۵	۱/۵۷	-۱/۸۹	۰/۱۷	۱/۳۶	۱/۰۰	۱/۴۵
۰/۴۷	۱/۹۰	۱/۵۹	۳/۵۷	۱/۵۵	۲/۲۶	۱/۶۹	۰/۶۱	۰/۳۵	۰/۷۳	۱/۶۰	۲/۱۲
-۱/۳۶	۰/۶۴	۰/۱۹	۳/۵۷	۱/۵۵	۳/۷۰	۳/۰۳	-۲/۴۲	۰/۲۷	۲/۲۷	۱/۲۰	۱/۴۶
۰/۴۰	۱/۰۱	۱/۱۴	۲/۰۷	۱/۲۲	۱/۹۲	۱/۳۸	-۰/۵۰	۰/۲۸	۱/۳۲	۰/۸۰	۰/۸۶
۲/۳۰	۳/۴۳	۰/۳۰	۳/۵۷	۱/۵۵	۲/۳۹	۱/۵۴	-۱/۰۸	-۰/۱۵	۰/۱۳	۱/۹۰	۰/۵۴
۱/۹۶	۲/۴۹	۰/۵۷	۳/۰۷	-۱/۶۰	۲/۶۴	۲/۱۴	-۰/۲۷	۰/۲۱	۱/۳۶	-۱/۵۰	-۱/۵۵
۰/۰۶	۱/۰۱	۱/۰۵	۱/۴۳	۱/۳۱	-۰/۱۹	۰/۱۲	۲/۵۰	۰/۱۸	-۰/۶۳	۰/۶۰	۰/۶۷
-۱/۸۹	-۰/۲۵	-۰/۳۵	۱/۴۳	۰/۳۱	۱/۲۵	۱/۴۲	-۵۳/۰	۰/۱۰	۰/۹۱	۰/۲۰	۰/۰۱
-۰/۱۳	۰/۱۲	۰/۶۰	-۰/۰۷	-۰/۰۲	-۰/۵۳	-۰/۱۹	۱/۳۹	۰/۱۱	-۰/۰۴	۰/۲۰	-۰/۵۹
۱/۷۷	۲/۵۴	-۰/۲۴	۱/۴۳	۰/۳۱	-۰/۰۶	-۰/۰۳	۰/۸۱	-۰/۳۲	۱/۲۳	۰/۹۰	-۰/۹۱

۱/۴۳	۱/۶۰	۰/۰۳	۰/۹۳	-۲/۸۴	۰/۱۹	۰/۵۷	۱/۶۲	۰/۰۴	۰/۰۰	-۵۰/۱	-۳/۰۰
-۱/۸۳	-۱/۲۶	-۱/۴۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۱/۴۴	۱/۳۴	-۳/۰۳	-۰/۰۸	۱/۵۴	-۰/۴۰	-۰/۶۶
-۰/۰۷	-۰/۱۸۹	-۰/۴۵	-۱/۵۰	-۰/۳۳	-۰/۳۴	-۰/۳۱	-۱/۱۱	-۰/۰۷	۰/۵۹	-۰/۱۸۰	-۱/۲۶
۱/۸۳	۱/۵۳	-۱/۲۹	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۱۳	-۰/۱۵	-۱/۶۹	-۰/۵۰	-۰/۶۰	۰/۳۰	-۱/۵۸
۱/۴۹	۰/۵۹	-۱/۰۲	-۰/۵۰	-۳/۱۵	۰/۳۸	۰/۴۵	۰/۸۸	-۰/۱۴	۰/۶۳	-۲/۱۰	-۳/۶۷
۱/۷۶	۰/۳۷	۰/۹۵	-۱/۵۰	-۰/۳۳	-۱/۷۸	-۱/۶۵	۱/۹۲	۰/۰۱	-۰/۹۵	-۰/۴۰	-۰/۶۰
۳/۶۶	۲/۷۹	۰/۱۱	۰/۰۰	۰/۰۰	-۱/۳۱	-۱/۴۹	۱/۳۴	-۰/۴۲	-۲/۱۴	۰/۷۰	-۱/۹۲
۳/۳۲	۱/۸۵	۰/۳۸	-۰/۵۰	-۳/۱۵	-۱/۰۶	-۰/۸۹	۲/۱۵	-۰/۰۶	-۰/۹۱	-۱/۷۰	-۳/۰۱
۱/۹۰	۲/۴۲	-۰/۸۴	۱/۵۰	۰/۳۳	۰/۴۷	۰/۱۶	-۰/۵۸	-۰/۴۳	۱/۱۹	۱/۱۰	-۰/۳۲
۱/۵۶	۱/۴۸	-۰/۵۷	۱/۰۰	-۲/۸۲	۰/۷۲	۰/۷۶	۰/۲۳	-۰/۰۷	۰/۰۴	-۱/۳۰	-۲/۴۱
-۰/۳۴	-۰/۶۴	۰/۲۷	-۰/۱۵	-۳/۱۵	۰/۲۵	۰/۶۰	۰/۸۱	-۰/۳۶	۱/۲۳	-۲/۴۰	-۲/۰۹

جدول ۶: ماتریس فاصله

ردیف	ابرکوه	اردکان	بافق	تفت	خاتم	صدوق	مهریز	میبد	یزد	کوهانگیز
۱	ابرکوه	۰/۰۰	۵/۵۴	۶/۰۱	۴/۶۲	۴/۵۳	۶/۱۲	۴/۶۴	۴/۹۹	۴/۴۳
۲	اردکان	۵/۵۴	۰/۰۰	۴/۵۳	۵/۴۳	۵/۴۹	۷/۴۷	۵/۱۹	۶/۵۶	۴/۵۳
۳	بافق	۶/۰۱	۴/۵۳	۰/۰۰	۴/۹۵	۶/۱۳	۷/۴۱	۶/۱۶	۶/۲۱	۴/۱۶
۴	تفت	۴/۶۲	۵/۴۲	۴/۹۵	۰/۰۰	۳/۴۴	۳/۲۸	۳/۹۶	۵/۲۷	۱/۷۵
۵	خاتم	۴/۵۳	۵/۴۹	۶/۱۳	۳/۴۴	۰/۰۰	۲/۷۲	۳/۶۷	۵/۱۶	۲/۷۲
۶	صدوق	۶/۱۲	۴/۴۷	۶/۱۳	۳/۲۸	۴/۷۹	۰/۰۰	۴/۱۸	۶/۱۶	۳/۲۸
۷	مهریز	۴/۴۳	۵/۱۹	۴/۱۶	۱/۷۵	۲/۷۲	۴/۱۸	۰/۰۰	۴/۱۶	۱/۷۵
۸	میبد	۴/۶۶	۵/۱۹	۶/۱۶	۳/۹۶	۳/۶۷	۵/۱۷۵	۴/۰۰	۴/۹۱	۱/۷۵
۹	یزد	۵/۹۹	۶/۵۶	۶/۲۱	۵/۲۷	۶/۶۴	۴/۱۶	۴/۹۱	۰/۰۰	۰/۰۰

در جدول شماره ۷ بزرگترین شاخص در میان شاخص در شهرستان مشخص شده است که با استفاده از آن می توان بهترین شاخص ایده آل را برای هر شهرستان مشخص نمود.

جدول شماره ۷: شاخص ایده آل

ردیف	نام	۲/۴۸	۱/۳۰	۱/۴۱	۴/۸۱	۱/۸۸	۷/۸۷	۴/۸۳	۳/۴۸	۲/۵۰	۲/۵۱	۱/۴۷	۰/۴۳
۱	ابركوه	۷/۳۴	۹/۶۱	۱/۶۱	۰/۰۰	۶/۰۵	۵/۷۶	۷/۰۸	۲/۶۲	۳/۲۰	۸/۹۴	۲/۷۶	۲/۶۵
۲	اركان	۴/۳۳	۵/۷۶	۰/۰۰	۸/۵۳	۹/۹۲	۰/۰۰	۱/۱۹	۴/۸۰	۶/۲۵	۰/۰۰	۰/۸۵	۰/۸۵
۳	باقق	۲/۴۰	۰/۲۵	۱/۵۱	۹/۱۸	۵/۸۶	۰/۱۹	۰/۰۰	۲/۵۶	۰/۰۰	۴/۷۵	۰/۰۰	۱/۸۵
۴	تفت	۹/۰۰	۲/۲۵	۶/۷۱	۱۰/۲۴	۰/۲۸	۴/۰۴	۶/۰۰	۸/۰۷	۴/۵۰	۷/۴۰	۰/۷۹	۳/۵۷
۵	خاتم	۱۲/۴۷	۴/۴۱	۳/۸۴	۱۱/۴۲	۹/۱۸	۴/۵۴	۶/۰۰	۸/۰۷	۴/۵۰	۱۲/۲۱	۲/۶۱	۲/۳۵
۶	صندوق	۹/۰۶	۲/۸۹	۱۲/۲۵	۱۰/۸۹	۰/۰۰	۱۲/۰۴	۱۳/۶۹	۹/۹۲	۱۲/۷۴	۵/۶۲	۰/۴۱	۰/۰۰
۷	مهريز	۵/۸۱	۱/۶۹	۶/۵۰	۱۰/۹۶	۳/۶۹	۳/۳۱	۲/۶۹	۷/۹۵	۴/۲۸	۱۱/۰۲	۱/۰۲	۳/۱۰
۸	ميبند	۴/۳۷	۵/۷۶	۱/۸۵	۸/۲۹	۱/۸۰	۳/۹۲	۵/۷۱	۹/۹۲	۱۲/۷۴	۶/۱۵	۱۱/۷۶	۱۳/۴۰
۹	يزد	۰/۰۰	۰/۰۰	۶/۷۱	۱۰/۵۰	۴/۶۲	۶/۶۶	۶/۹۷	۰/۰۰	۹/۴۲	۷/۵۶	۶/۲۰	۱۱/۰۲

برای رتبه بندی شهرستان های استان یزد از جدول شماره ۸ و ۹ استفاده نموده ایم که نتایج به شرح ذیل قابل بررسی است:

جدول شماره ۸: شاخص ایده آل و تعیین فواصل اطمینان

$(Cio - A - Cio) / 2$	Cio	Di	نام	ردیف	Di/Sdi	FCI
۷/۴۷	۵/۳۴	۰/۵۰	بافق	1	0.07	0.07
۱/۴۵	۶/۸۷	۰/۶۴	اردکان	2	0.09	0.16
۰/۱۲	۷/۷۲	۰/۷۲	ابركوه	3	0.11	0.27
۰/۰۲	۷/۹۳	۰/۷۴	تفت	4	0.11	0.28
۰/۰۲	۷/۹۴	۰/۷۴	مهریز	5	0.11	0.49
۰/۰۸	۸/۳۵	۰/۷۸	یزد	6	0.11	0.60
۱/۴۱	۹/۲۶	۰/۷۸	میبد	7	0.13	0.73
۱/۹۲	۹/۴۶	۰/۸۸	صدوق	8	0.13	0.86
۲/۹۵	۹/۷۹	۰/۹۲	خاتم	9	0.14	1.00

Average Cio = ۸/۰۷ Sio = ۱/۳۱ Average Di = ۳/۴۵ CO = ۱۰/۶۹ Sd = ۱۰/۹ D = ۵/۶۳

جدول شماره ۹: رتبه بندی شهرستان های استان از نظر برخورداری از امکانات فرهنگی

تعداد		
۲	بافق، اردکان	درجه ۱
۳	ابركوه، تفت، مهریز	درجه ۲
۲	یزد، میبد	درجه ۳
۲	صدوق، خاتم	درجه ۴

نتیجه:

از رتبه‌بندی فوق نتیجه می‌شود که بر خلاف تصور، شهرستان یزد از نظر برخورداری از امکانات فرهنگی در درجه سوم قرار دارد و این مسأله از نظر فرهنگی حائز اهمیت فراوان است. شهرستانی که مرکز استان است از نظر امکانات فرهنگی فقیر بوده و نمی‌تواند جوابگوی نیازهای فرهنگی جامعه باشد. بنابراین، مسئولین محترم استان بایستی سعی نمایند با استفاده از امکانات موجود زمینه رشد فرهنگی این شهرستان را فراهم نمایند. شایان ذکر است که شهرستان‌های صدوق و خاتم که در ردیف آخر قرار می‌گیرند شهرستان‌های تازه به وجود آمده هستند که می‌توانستند سریعتر رشد نمایند. از این‌رو ضروری است که با استفاده از جداول ارتقاء و جدول هزینه به گونه‌ای برنامه‌ریزی نمود و بودجه مصوب استان را بین شهرستان‌های مختلف عادلانه توزیع نمود تا تعادل منطقه‌ای حاکم گردد.

پی نوشت:

1- Culture	8- Factor Analysis
2- Belief	9- Principal Component
3- Value	10- Standard dliized Score
4- Norm	11- Taxonomy
5-Symbol	12- Adonson
6- Social Control	13- Zugmunt heliwing
7- Cluster Analysis	14- Wroclaw

منابع

- ۱- آمارنامه سال ۱۳۷۹ استان یزد، سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان یزد.
- ۲- رتبه بندی آبادی های استان یزد، نصیری زاده، حمیدرضا، توتونچی، جلیل، سازمان مدیریت و برنامه ریزی سال ۱۳۷۸
- ۳- روح الامینی. محمود، مبانی انسان شناسی تهران، انتشارات عطار، چاپ سوم، سال ۱۳۶۸
- ۴- زاکانه، چینه، جامعه ژاپنی، ترجمه نسرین حکمی، تهران، مؤسسات مطالعات و تحقیقات فرهنگی سال ۱۳۶۹
- ۵- مجموعه مقالات سمینار فرهنگ و توسعه، معاونت پژوهشی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی سال ۱۳۷۱
- ۶- ستوده، هدایت...، رنجبر، محمود، مردم شناسی با تکیه بر فرهنگ مردم ایران، تهران، انتشارات دانش آفرین، سال ۱۳۸۰
- ۷- متدلوژی سطح بندی مناطق، نصیری زاده، حمیدرضا، توتونچی، جلیل، یزد ۱۳۷۹

A Taxonomic Study of County Cultural Status in Yazd Province

Hamid Reza Nasiri Zadeh, M.A.
Faculty of Management,
Yazd University
Jalil Toutonchi
Yazd Azad Islamic University, M.A.

Abstract

16

Culture is a system of beliefs, values, norms, symbols and constructs operating in interpersonal communications as well as adaptations to the social environment. In a word, it embraces all ecquisitive and non - innate behaviors and thinking. It is a homogeneous system that can be learned, taught, or handed down from one generation to another. It is a means of behavior anticipation and social control for the end purpose of social development, that is the welfare of citizens. So, development can come about only in the light of a congruent culture.

Cultural status in focus, the countries of yazd province may be taxonomically ranked as follows: Bafgh and Ardekan first, Abarkouh and Taft and Mehriz second, Yazd and Meibod third, and Finally Sadough and Khatam. The significance is that Yazd, as the province capital, ranks third.

Key Words:

Culture, Norms, Symbols, Development, Taxonomy, Cultural Factors.